

První mezinárodní odborná konference

17. listopad 1939

historický odkaz budoucnosti

Sachsenhausen

Betlémská kaple

dne 15. listopadu 2024

**V noci z 16. na 17. listopadu bylo v Čechách a na Morava zatčeno
více jak 2 000 studentů**

9 studentských funkcionářů bylo bez soudu zastřeleno

**Josef Adamec, Jan Černý, Marek Frauwirth, Jaroslav Klíma, Bedřich Koula,
Josef Matoušek, František Skorkovský, Václav Šafránek, Jan Weiner**

1140 studentů bylo odvečeno do KT Sachsenhausen

35 studentů zde zemřelo

International Sachsenhausen Komitee

byl oficiálně založen 17. října 1964 v Berlíně a zakládajícími členy byly organizace „Sachsenhausen“ působící po II. světové válce v následujících zemích: Belgické království, Německá demokratická republika, Spolková republika Německo, Dánské království, Francouzská republika, Lucemburské velkovévodství, Nizozemské království, Norské království, Rakouská republika, Polská republika, Maďarská republika, Československá socialistická republika, Svaz Sovětských socialistických republika, Socialistická federativní republika Jugoslávie

Dlouhá historie spolupráce mezi jednotlivými národními sdruženími výše uvedených evropských zemí existovala však již v letech před rokem 1964, neboť mnoho občanů těchto zemí bylo vězněno, zavražděno nebo umučeno v letech 1936-45 v koncentračním táboře Oranienburg-Sachsenhausen.

Dalšími členy ISK se postupně staly další země ze stejných důvodů jako výše uvedené, a to tyto země: Španělské království, Italská republika, Anglické království, Ukrajina, Bělorusko a Rusko (nahradily po rozpadu SSSR). Namísto Německé demokratické republiky a Spolkové republiky Německo se staly po roce 1990 členy ISK jednotlivé spolkové Německé země.

V čele ISK stojí prezident, zástupci jednotlivých členských zemí zastávají funkce viceprezidentů.

Prvním prezidentem byl zvolen Francouz **Charles Désirat** - tuto funkci zastával až do roku 2001

a čestným prezidentem byl až do své smrti v roce 2005.

Pierre Gouffault, Francie byl prezidentem od roku 2001 do roku 2009

Roger Bordage, Francie zvolen prezidentem na období 2010-2018

Bernt Lund, Norsko – Norwegen zastával funkci prezidenta 2018-2021

Dik de Boef, Nizozemské království prezidentem ISK od dubna 2022 dosud.

Za Českou republiku se významně podíleli na činnosti ISK:

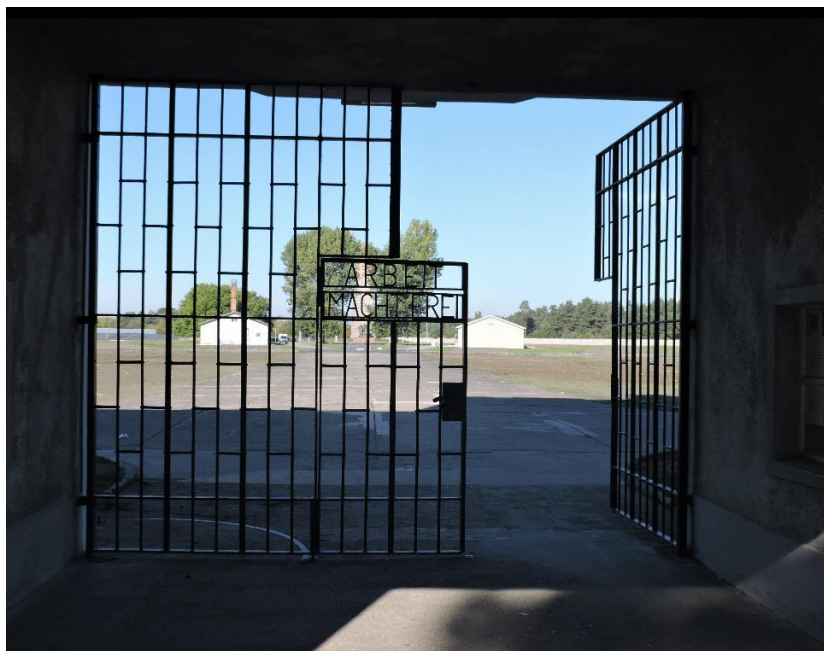
- **Adolf Burger**, Slovák žijící po válce v Praze, autor knihy „Dáblova dílna“ podle níž vznikl také později film oceněný „Oscarem“

- **Dr. Vojmír Srdečný**, jeden ze „studentů 17. listopadu 1939“

Další mimořádnou osobností, která se zapsala do historie Sachsenhausen Memory byl **JUDr. Jakub Čermín**, nositel Řádu T.G.Masaryka a rovněž jeden ze „Studentů 17.listopadu 1939“ který se po roce 1990 zasloužil o zřízení pamětní desky v pamětním pietním parku Památníku Sachsenhausen čtrnácti českým studentům, kteří zahynuli v KT Sachsehausen a památce všem českým studentům, kteří byli odvezeni v roce 1939 z Českých zemí do KT Sachsenhausen.

(Zpracoval Ing. Alois Martinek)

Sachsenhausen

Ve městě Oranienburg (cca 30 km od Berlína) od léta 1936 zřídili němečtí nacisté koncentrační tábor Sachsenhausen, který byl dokončen v roce 1938 (Sachsenhausen byla původně samostatná obec, která splynula s městem Oranienburg a stala se jeho součástí).

Dle slov velitele SS Heinricha Himmlera se měl stát KT Sachsenhausen moderním táborem.

Byl postaven do tvaru trojúhelníku, aby bylo možné kontrolovat celý tábor z jednoho jediného bodu z centrálně umístěné vstupní věže „A“. Půdorys byl koncipován do tvaru trojúhelníku také proto, aby bylo možné ho v případě potřeby dále rozšiřovat. Základní tábor předpokládal kapacitu 10.000 vězňů.

Avšak již před zahájením války projektovaná kapacita nestačila a přistoupilo se k výstavbě dalších baráků. Striktně geometrickou formu trojúhelníku se proto nepodařilo dodržet.

Vězni pocházeli nejprve z řad odpůrců režimu (komunisté, sociální demokraté, křesťanští demokraté, protestanští pastoři apod.), dále běžných zločinců a jiných nacistickému režimu nepohodlných skupin (tzv. asociálové, homosexuálové apod.).

Nedílnou součástí tábora byl i speciální tábor SS, kde probíhal výcvik příslušníků SS, kteří byli poté přidělováni k výkonu služby v koncentračních a vyhlazovacích táborech nacistického Německa.

Hlavním "úkolem" vězňů byla práce pro podniky SS, stavební a později i zbrojní průmysl až do úplného vyčerpání vězňů. Velice obávaným pracovištěm byla tzv. Klinkerwerk, největší továrna na cihly a další stavební materiál v Evropě, postavená vězni za velmi primitivních podmínek v těsné blízkosti tábora, na jejíž výstavbě i provozu se do velké míry podíleli i čeští studenti!

Po přepadení Sovětského Svazu byly do Sachsenhausenu dopraveny tisíce sovětských válečných zajatců, kteří byli z velké části postříleni, pověšeni či utýráni k smrti bitím a hladem. Na podzim roku 1941 zde byly na vězních testovány také účinky plynového vozu před jeho plánovaným použitím na východě.

Táborem v Sachsenhausenu a jeho vedlejšími tábory prošlo mezi lety 1936–1945 až na 200 000 lidí a zhruba 60 000 v nich našlo smrt. 20 000 obětí se podařilo identifikovat.

V listopadu 1939 do Sachsenhausenu putovalo a bylo zde uvězněno 1140 českých vysokoškolských studentů, kteří se účastnili demonstrací po pohřbu medika Jana Opletala. Z nich 35 strádání a kruté zacházení nepřežilo.

Mezi známé Čechy v řadách vězňů patřili malíř a spisovatel Josef Čapek dále budoucí režisér Juraj Herz a profesor Josef Veselý.

V Sachsenhausenu bylo umístěno Fälscherkommando (padělatelské komando), které v rámci Operace Bernhard padělalo pro Říši dolar a zejména libru, kterou se podařilo Němcům dostat v Británii do oběhu (na činnosti komanda se podílel Slovenský žid Adolf Burger, po válce autor knihy Dáblova dílna, podle níž byl natočen i slavný film, který získal Oscara za scénář

Sachsenhausen nespadal do kategorie vyhlazovacích táborů typu Auschwitz apod. I přesto se zde ale uskutečnila řada hromadných vražd. Původně se střílelo v pro tento účel speciálně vyhloubeném příkopu.

V lednu 1942 začali vězni z rozkazu SS stavět tzv. „Stanici Z“, která byla určena k likvidaci vězňů. 29. května 1942 bylo za účasti vysokých nacistických představitelů toto zařízení uvedeno do provozu. Na ukázkou jeho účinnosti zde bylo toho dne zastřeleno 96 Židů. V březnu 1943 byla ke „Stanici Z“ přistavena ještě plynová komora, která se užívala až do konce války. Počet obětí této plynové komory není známý, protože transporty určené k zplynování nepodléhaly registrační proceduře.

Na počátku února 1945 začali nacisté s přípravami evakuace tábora. Nejprve usmrtili mnoho vězňů, mezi ně spadali např. britští a sovětské důstojníci. 21. dubna 1945 opustilo zhruba 25 000 vězňů tábor a vydalo se po skupinách spolu s dalšími 8 000 vězni z blízké letecké továrny Heinkel na tzv. pochod smrti směrem na severozápad. Cílem byl koncentrační tábor Neuengamme v Hamburku, ten ale nebyl dosažen, jelikož byli vězni na přelomu dubna a května postupně osvobozeni americkou a sovětskou armádou. Sovětská a polská armáda osvobodily Sachsenhausen 22. a 23. dubna a našly v něm okolo 3 000 vězňů neschopných pochodu, jež nestihli příslušníci SS zlikvidovat. Zhruba 300 z nich později zemřelo na následky dlouhodobého trýznění.

Táborem v Sachsenhausenu a jeho vedlejšími tábory prošlo mezi lety 1936–1945 až na 200 000 lidí a zhruba 60 000 v nich našlo smrt. 20 000 obětí se podařilo identifikovat.

V listopadu 1939 do Sachsenhausenu putovalo a bylo zde uvězněno 1140 českých vysokoškolských studentů, kteří se účastnili demonstrací po pohřbu medika Jana Opletala. Z nich 35 strádání a kruté zacházení nepřežilo.

Mezi známé Čechy v řadách vězňů patřili malíř a spisovatel Josef Čapek dále budoucí režisér Juraj Herz a profesor Josef Veselý.

Bekanntmachung!

Trotz wiederholter mündlicher Warnungen verfuhr seit einiger Zeit eine Gruppe thüringischer Juuchtskinder in Zusammenarbeit mit Emigranten-freunden im Ausland durch Rausch oder gezielte Mißverhandlungen die Ruhe und Ordnung im Dienstort der Thürmer und Thürer zu stören. Es konnte daher festgestellt werden, daß sich Mitarbeiter dieser Mißverhandlungen besonders auch in den thüringischen Reichsschulen befinden.

Da sich am 28. Oktober und am 12. November diese Elemente hin- und herziehen, gegen das Reichs Gesetz sündig verfahren, werden

die thüringischen Reichsschulen
auf die Dauer von drei Jahren geschlossen,
wenn Täter erschossen
und
eine größere Anzahl Betrüger in Haft genommen.

Dring. vom 12. November 1939.

Im Reichsministerium
gez. Treiber

Druck: Reichsdruckerei

V y h l á š k a !

Ačkoliv bylo opětovně vážně varováno, pokouší se od nějaké doby skupina českých intelektuálů ve spolupráci s emigrant-skými kruhy v cizině, menšími nebo většími akcemi odporu rušiti klid a pořádek v Protektorátu Böhmen und Mähren. Při tom bylo zjištěno, že původci těchto aktů odporu jsou zvláště také na českých vysokých školách.

Ježto tyto živly daly se ve dnech 28. října a 15. listopadu strhnouti k násilným činům proti jednotlivým Němcům,

byly české vysoké školy na dobu tří roků uzavřeny,

devět pachatelů bylo zastiženo

a větší počet účastníků vzat do vazby.

V Praze, dne 17. listopadu 1939.

in Böhmen und Mähren
v. von Neurath

Verfügung des Reichsprotectorats Nr. 12. 39

WIR SIND DIE MOORSOLDATEN

Text und Musik von Politischen

Schulzshillingen, Bürgermoor:

Partitur

Wo - hin auch das Au - ge Blick - hat Moor und Hei - de nur ringsum
Vo - gel - sang und nicht der Wind Ket - ten sie - hen halt und komm wir
sind die Moor - sol - da - ten und zie - hen mit dem Ste - len ins Mo

2. Hier in dieser edlen Heide ist das Lager aufgebaut
Morgens neben die Moornissen in das Moos zur Arbeit hin
Nur ein fernes jeder Freude hinter Stadt und Hof
Sind wir herden! Und der Kunde, den wir heimlich
Refrain: Wir sind die Moorsoldaten

4. Auf uns ruht die ganze die Freiheit, immer, heischlos und
Flutet hinaus das Leben hoch, wir sind es, wir sind die
Refrain: Wir sind die Moorsoldaten

5. Heimecke, bewacht jede der Heide zu dem Eltern, Heide und
Hunde Hand' ein Zeichen der Zeit, weil wir hier gelassen sind
Refrain: Wir sind die Moorsoldaten

6. Doch für uns gibt es kein Moos, mag denn's auch hinter den
Einmal Wunden, froh wir sagen, beist du bist nicht mehr
Refrain: Wir sind die Moorsoldaten, nicht mehr auf dem Spalten Moos

Als Lagerlied gesungen
August 1933 bis 1934

Moorsoldaten

Wohin auch das Auge blicket.
Moor und Heide nur ringsum.
Vogelsang uns nicht erquicket.
Eichen stehen kahl und krumm.

*Wir sind die Moorsoldaten und ziehen mit dem Spaten ins Moor.
Wir sind die Moorsoldaten und ziehen mit dem Spaten ins Moor.*

Hier in dieser öden Heide
ist das Lager aufgebaut,
wo wir fern von jeder Freude
hinter Stacheldraht verstaubt.

Wir sind die Moorsoldaten

Morgens ziehen die Kolonnen
in das Moor zur Arbeit hin.
Graben bei dem Brand der Sonne,
doch zur Heimat steht der Sinn.

Wir sind die Moorsoldaten

Auf und nieder geh'n die Posten,
keiner, keiner kann hindurch.
Flucht wird nur das Leben kosten,
vierfach ist umzäunt die Burg.

Wir sind die Moorsoldaten

Doch für uns gibt es kein Klagen,
ewig kann nicht Winter sein,
einmal werden froh wir sagen:
Heimat du bist wieder mein.

Wir sind die Moorsoldaten

Za záštitu děkujeme
vysokým školám, Nadaci – „Nadání Josefa, Marie a Zdeňky Hlávkových“ a
Církvi československé husitské

Univerzita
Karlova

TECHNICKÁ
UNIVERZITA
V LIBERCI

Církev československá
husitská

a

za finanční podporu děkujeme
našim sponzorům, podporovatelům a mnoha dalším nejmenovaným pomocníkům

AVAL
Valašské Meziříčí

DIAMANT
Valašské Meziříčí

DS DESIGN
SERVIS

AM3-Habitat, spol. s r. o.
Valašské Meziříčí

FREKOMOS
Valašské Meziříčí

SUOT
Valašské Meziříčí

Memoriál
Jana Šrubaře

Marcela a Miroslav Kalibovi, Lidice, Kamila a Daniel Hruškovi, Valašské Meziříčí
manželé Čihalovi z Polic u Valašského Meziříčí
Michaela Martinková PhD, prof. PhDr Jaroslav Macháček, UP Olomouc